

Załącznik
do uchwały Nr XVII/212/16
Rady Miejskiej w Czerwionce Leszczynach
z dnia 29 stycznia 2016 r.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny na lata 2016-2020

I. Wprowadzenie

Rodzina stanowi system wewnętrznych powiązań, w którym wszyscy członkowie na siebie oddziałują, pozostając w dynamicznej równowadze, a jakakolwiek zmiana wpływa na jego całość. Przemoc wewnątrzrodzinna zaburza funkcjonowanie systemu, naruszając podstawowe prawa człowieka, niszcząc poczucie godności, szacunku i zaufania. Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodziny wymaga podjęcia oddziaływań w stosunku do ofiar przemocy i sprawców. Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo.

Reakcje społeczne na przemoc w rodzinie zależą od istniejących przekonań, często niezgodnych z rzeczywistością, lecz o silnym zabarwieniu emocjonalnym. Społeczne przyzwolenie na przemoc i bezkarność sprzyja sprawcą przemocy, przeszkadzając świadkom zdarzeń we właściwym rozpoznaniu i reagowaniu na akty przemocy. Istotnym jest uświadomienie społeczeństwu mechanizmów przemocy.

Wokół przemocy narosło wiele mitów jak ten, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Jednakże według danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem dość częstym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu. Agresja ze strony osób najbliższych, jeżeli nie mieści się w wyobrażeniu człowieka o tym, co normalne i słuszne, może być wstydliwie ukrywaną tajemnicą. Czynniki wpływającymi na nasilanie i częstotliwość przemocy może być nadużywanie alkoholu czy branie narkotyków, stres lub inne czynniki stymulujące, związane z wysokim poziomem negatywnych emocji i frustracji sprawcy.

Określenia zaczerpnięto z „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie śląskim na lata 2009-2013”.

II. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

Pod pojęciem przemocy w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członka rodziny - osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą - w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).

Istnieje wiele określeń zjawiska przemocy. Według J. Merlibrudy przemocą domową na gruncie psychologii określa się każde działanie lub rażące zaniedbanie dokonane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę siły lub władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienia, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie fizyczne bądź psychiczne.

1. Przemoc domowa jest:

- intencjonalna, tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka lub zaniechaniem działania i ma na celu kontrolę nad ofiarą,
- naruszająca prawa i dobra osobiste ofiary - sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa człowieka jak prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku,
- powoduje cierpienie i ból - sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na szkody osłabiając jej zdolność do samoobrony.

2. Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy:

1. Przemoc fizyczna jest działaniem bezpośrednio zadającym ofierze ból i cierpienie fizyczne oraz powodującym uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia.
2. Przemoc psychiczna jest działaniem krzywdzącym ofiarę, którego celem jest umniejszenie poczucia jej własnej wartości, wzbudzenie w niej strachu i wywołanie stanów nerwicowych.
3. Przemoc seksualna jest działaniem zmuszającym ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych, naruszających jej intymność pożycia lub deprecjonujących jej seksualność.
4. Przemoc ekonomiczna jest działaniem, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy i jego statusu materialnego.

Każdej z wymienionych rodzajów przemocy towarzyszą charakterystyczne jej formy.

Rodzaje przemocy	Formy przemocy
przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięściami, bicie przedmiotami, parzenie, polewanie żrącymi substancjami, używanie broni, ograniczanie dostępu do pożywienia, nieudzielanie koniecznej pomocy, ...
Przemoc psychiczna	poniżanie, naśmiewanie się z pochodzenia, religii, własnych poglądów, stała krytyka, wmawianie chorób psychicznych, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, wymuszanie i domaganie się posłuszeństwa, upokarzanie, zawstydzanie, szantażowanie, stosowanie gróźb, ...
przemoc seksualna	sadystyczne formy współżycia seksualnego, wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, krytyka zachowań seksualnych, ...
przemoc ekonomiczna	niezaspakajanie materialnych potrzeb rodziny, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zawodowej, zmuszanie do pracy bez wynagrodzenia, ...

3. Koło przemocy - cykle powtarzających się zachowań:

1. Faza narastania napięcia – początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia oraz narastające sytuacje konfliktowe.
2. Faza ostrej przemocy – następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów nie zwracając uwagi na krzywdę innych.
3. Faza miodowego miesiąca – to czas skrucy sprawcy i okazywania miłości, zaczyna dostrzegać to co się wydarzyło, próbuje złagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się miły i uczynny, utwierdza ofiarę w przekonaniu, że teraz będzie inaczej.

4. Typy przemocy:

- przemoc chłodna – wyrafinowana, sprawca przykładą dużą wagę na brak widocznych śladów, objawów czy świadków stosowania, tzw. przemoc w białych rękawiczkach,
- przemoc gorąca – przepełniona wybuchami niekontrolowanej agresji, wściekłością, chamstwem czy brutalnością, ma bardzo gwałtowny przebieg, sprawca nie przebiera w środkach przy okazywaniu swojej złości i wyższości, a jej objawy są zauważalne w społeczeństwie.

(Według materiałów szkoleniowych - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie ze względu na płeć, MPiPS, PL14 Norweski Mechanizm Finansowy 2009-2014).

III. Diagnoza zjawiska przemocy

Dane ogólnopolskie i województwa śląskiego

W badaniach przeprowadzonych w 2010 roku przez Ośrodek Badań Opinii Publicznych dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przeważa pogląd, że sprawcami przemocy są częściej mężczyźni niż kobiety – tak uważa 76% badanych w odniesieniu do przemocy fizycznej i 75% w odniesieniu do przemocy seksualnej. Inaczej postrzegane jest sprawstwo przemocy psychicznej i ekonomicznej gdzie tych form przemocy częściej dopuszczają się mężczyźni, tak wskazuje 47% badanych. Jeżeli chodzi o osoby doświadczające przemocy respondenci uważali, że ofiarami przemocy fizycznej w 80% są kobiety w przypadku przemocy seksualnej 83%, przemocy psychicznej 65%, przemocy ekonomicznej 58% to kobiety. Spośród 14 wymienionych problemów społecznych na pierwszym miejscu w skali kraju według respondentów lokuje się problem bezrobocia 53,8%, na drugim przemoc i agresja na ulicach 41,7%, a na trzecim przemoc w rodzinie 38,5%. W przypadku wyboru jednego problemu jako najważniejszy wskazano bezrobocie 20,9%, przestępczość gospodarczą 17,3%, spadek stopy życiowej 11,0%, przemoc w rodzinie 10,3%, zły stan zdrowia społeczeństwa 7,8%. Z danych wynika, że 45% ogółu respondentów to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszkają w domu gdzie dochodzi lub dochodziło do przemocy w rodzinie, a 12% osób przyznało, że doświadczyły i stosowały przemoc. Do stosowania przemocy wobec innej osoby w rodzinie przyznało się 17% kobiet i 19% mężczyzn. Występowaniu przemocy w rodzinie, niezależnie od formy, często towarzyszył alkohol: przemoc fizycznej 49%, przemoc psychiczną 45%, przemoc ekonomiczną 36%, przemoc seksualną 50%.

W diagnozie przeprowadzonej w 2011 roku przez Instytut Badania Rynku i Opinii na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, dotyczącej osób stosujących przemoc w rodzinie określone zostały przyczyny jej stosowania:

- nadużywanie alkoholu, zażywanie narkotyków i innych środków odurzających,
- problemy związane z sytuacją materialno-zawodową,
- problemy w relacjach z najbliższymi,
- bycie ofiarą przemocy w rodzinie,
- sceny przemocy pokazywane w mediach,
- niezaspokojone potrzeby seksualne,
- problemy i zaburzenia psychiczne oraz skłonności sadystyczne,
- choroba członka rodziny.

Alkohol jako czynnik najczęściej powodujący przemoc w rodzinie wskazało 90% badanych. Ponadto: 98% respondentów uważa, że osoby nadużywające alkoholu i stosujące przemoc w rodzinie należy objąć oddziaływaniami powstrzymującymi od tego typu zachowań, 96% uważa, że osoby stosujące przemoc w rodzinie powinny być objęte dozorem kuratora, 95% wskazuje obowiązkowy udział osób w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, a 88% popiera procedurę „Niebieskie Karty”. Według danych jedynie 26% rodzin, w których dochodziło do przemocy korzystało w związku z tym z pomocy instytucji lub organizacji. Najczęściej korzystano z pomocy Policji.

Z raportu podsumowującego działalność Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” za 2013 wynika, że wśród telefonujących do Ogólnopolskiego Telefonu dla Ofiar Przemocy w Rodzinie zdecydowaną większość, bo 81% stanowią kobiety. Raport Agencji Praw Podstawowych UE podaje, iż na terenie całej Unii Europejskiej 33% kobiet doświadczyło przemocy fizycznej lub seksualnej po ukończeniu 15 roku życia, a 67% kobiet nie zgłosiło przypadków przemocy ze strony partnera Policji ani żadnej instytucji.

Komenda Główna Policji podaje, iż w 2012 roku w całej Polsce funkcjonariusze wypełnili 51.292 formularze „Niebieskie Karty”, a liczba podejrzanych sprawców wynosiła – 47.728 mężczyzn, 352 kobiety i 281 nieletnich. Według statystyk policyjnych na Śląsku wszczęto 7.572 procedury „Niebieskie Karty”, z czego osób stosujących przemoc było 7.541 (w tym nieletni 63), a osób doznających przemocy było 10.636 (w tym małoletnich 2.306). Wśród osób doświadczających przemocy 86% to kobiety, a 14% mężczyźni. W przypadku sprawców sytuacja wygląda odwrotnie – tu 7% stanowią kobiety, a 93% mężczyźni doświadczający przemocy głównie ze strony innych mężczyzn. W wyniku prowadzonych czynności w związku z wystąpieniem przemocy w rodzinie w 2013 roku ujawniono 5.017 osób znajdujących się pod wpływem alkoholu, z czego do izb wytrzeźwień

odwieziono 1.587 osób, a do policyjnych pomieszczeń zatrzymań doprowadzono 1.429 osób. Podczas interwencji funkcjonariusze spotkali się z takimi rodzajami przemocy jak: psychiczna - 8.251, fizyczna - 6.863, seksualna - 155, ekonomiczna - 20

W 2014 roku w sądach rejonowych w Polsce z art. 207 § 1 kk. (przestępstwo znęcania się) zakwalifikowanego wyłącznie jako przemoc w rodzinie osądzono 15.001 osób z czego skazano 12.699 osób. Z tego wymierzono 152 kary grzywny, 577 kar ograniczenia wolności, 11.969 kar pozbawienia wolności, w tym 1.691 bezwzględnych i 10.278 z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres od 2 do 5 lat, z czego 7.517 osób oddano pod dozór kuratora, co stanowi 73,1% skazanych. Kary pozbawienia wolności w ponad 90% stanowiły od 6 miesięcy do 2 lat.

Środki karne stosowane przez sady powszechne:

- obowiązek powstrzymywania się od przebywania w określonym środowisku lub miejscu – 113,
- zakaz kontaktowania się z określonymi osobami – 646,
- zakaz zbliżania się do określonych osób – 575,
- zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu – 18,
- nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym – 482.

Obowiązki probacyjne stosowane przez sądy powszechne:

- powstrzymywanie się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków – 13.677,
- poddanie się leczeniu odwykowemu lub rehabilitacyjnemu albo terapeutycznemu – 2.877,
- uczestnictwo w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych – 981,
- powstrzymywanie się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach – 242,
- powstrzymywanie się od kontaktowania się z pokrzywdzonymi w określony sposób – 1.319,
- powstrzymywanie się od zbliżania do pokrzywdzonego – 600,
- opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym – 522.

Wśród osób pokrzywdzonych było 3.458 małoletnich, 12.167 kobiet i 2.347 mężczyzn.

W 2012 roku w województwie śląskim najczęściej z komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych kontaktowały się osoby doznające przemocy w rodzinie - 3.605, osób stosujących przemoc zwykle wzywanych przez komisje na spotkanie było 2.173, a świadków przemocy było 424. W powiecie rybnickim komisje kontaktowały się z 46 ofiarami, 69 sprawcami i 4 świadkami przemocy.

Przemoc wobec dzieci jest zjawiskiem występującym stosunkowo często. Z przeprowadzonych badań przez OBOP (na zlecenie Rzecznika Praw Dziecka) w 2014 roku wynika, iż Polacy nadal nie widzą nic złego w „klapsie”. Aprobata takiego wychowania deklaruje 61% polskiego społeczeństwa, 33% uważa, że bicie jeszcze nikomu nie zaszkodziło. Około jedna czwarta Polaków uznaje bicie za właściwą metodę wychowawczą, a 34% uważa, że stosowanie kar fizycznych jest wyłącznie prywatną sprawą rodziców i nie należy się wtrącać w te sprawy. W 2011 roku w Polsce odnotowano 588 przypadków umieszczenia dzieci u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej (w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej). W województwie śląskim było 110 przypadków.

W 2012 roku w Polsce świadczeniami pomocy społecznej z powodu występowania przemocy w rodzinie objęto 18.730 rodzin tj. 63.035 osób, w województwie śląskim 1.925 rodzin tj. 6.230 osób. Ochrona rodziny przed przemocą jest jednym z najważniejszych elementów pomocy rodzinie. W województwie śląskim z pomocy udzielonej osobom doznającym przemocy w rodzinie przez jednostki pomocy społecznej w ramach interwencji kryzysowej skorzystały 9.202 osoby, w tym 2.196 dzieci. Pomocą całodobową objęto 1.261 osób, w tym 652 dzieci. Działaniami terapeutycznym objęto 5.705 osób, w tym w programie ochrony ofiar przemocy (z udziałem Policji, prokuratury, kuratorów) uczestniczyły 1.724 osoby, a w programie terapeutycznym udział wzięło 1.657 osób. Działaniami interwencyjnymi wobec sprawców przemocy w rodzinie objętych zostało 2.599 osób, w tym izolowano 310 sprawców od ofiar, eksmitowano z mieszkania 50 sprawców, a w programach korekcyjno-edukacyjnych realizowanych przez powiat udział wzięło 825 sprawców przemocy.

Dane opracowano na podstawie dokumentów:

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie śląskim.

Dwumiesięcznik poświęcony przemocy Niebieska Linia 5/100/2015.

Program MPiPS „Wspieranie Samorządu w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”.

IV. Diagnoza zjawiska przemocy w Gminie i Mieście Czerwionka-Leszczyny

W Gminie i Mieście Czerwionka-Leszczyny na koniec września 2015 roku zameldowanych było 40.622 mieszkańców (20.792 kobiety i 19.830 mężczyzn). Do przedszkoli uczęszczało 1.199 dzieci, uczniów w szkołach podstawowych było 2.859, a w gimnazjach 1.008.

Przemoc domowa występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym i w dużej mierze łączy się z problemem uzależnień. Z każdym rokiem wzrasta liczba interwencji domowych oraz Niebieskich Kart.

1. Dane statystyczne dotyczące przemocy w rodzinie:

Problem społeczny - Przemoc w Rodzinie

Tabela nr 1

	2012 rok	2013 rok	2014 rok
Ilość rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia w tym ze względu na przemoc w rodzinie	614 7	700 13	627 14
Ilość osób w rodzinach, którym udzielono pomocy i wsparcia w tym ze względu na przemoc w rodzinie	1050 25	1268 40	1087 47

Dane statystyczne Ośrodka Pomocy Społecznej

Pomoc udzielona ofiarom przemocy w rodzinie

Tabela nr 2

Interwencja kryzysowa	2012 rok	2013 rok	2014 rok
Liczba rodzin, którym udzielono pomocy	44	117	136
Ilość osób, którym udzielono pomocy w tym dzieci	86 39	248 122	292 141

Dane statystyczne Ośrodka Pomocy Społecznej

Działania wobec sprawców przemocy w rodzinie

Tabela nr 3

Interwencja kryzysowa	2012 rok	2013 rok	2014 rok
Liczba interwencji ogółem	44	117	136
w tym:			
- izolowanie sprawców od ofiar	5	16	6
- eksmisja z lokalu	1	1	1

Dane statystyczne Ośrodka Pomocy Społecznej

Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie

Tabela nr 4

Prowadzone działania	2012 rok	2013 rok	2014 rok
Ilość osób konsultowanych ogółem w tym związanych z przemocą	301 120	456 193	513 243
Ilość konsultacji ogółem w tym związanych z przemocą	837 224	1.304 395	1.434 549
Ilość osób doświadczających przemocy biorących udział w spotkaniach grup wsparcia	5	11	22
Ilość osób biorących udział w spotkaniach grupy korekcyjno-edukacyjnej	0	0	10

Dane statystyczne Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie

Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Tabela nr 5

Realizacja procedury „Niebieskie Karty”	2012 rok	2013 rok	2014 rok
Ilość przyjętych formularzy Niebieska Karta	138	146	147
Ilość NK założonych przez:			
- Policja	127	134	120
- Pomoc Społeczna	10	10	21
- Inne	1	2	6
Liczba rodzin objętych procedurą NK	134	192	153
Liczba osób doświadczających przemocy:			
- kobiety	123	161	142
- mężczyźni	53	21	18
- osoby małoletnie	0	6	16
Osoby wskazane jako sprawcy przemocy:			
- kobiety	118	168	153
- mężczyźni	1	7	11
- osoby nieletnie	117	159	139
	0	2	3
Liczba zakończonych procedur NK:			
- ustanie przemocy	81	175	156
- brak zasadności działań	79	158	153
	2	17	3

Dane statystyczne Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego

Gminny Zespół Interdyscyplinarny – Grupa Robocza

Tabela nr 6

Realizacja procedury „Niebieskie Karty”	2012 rok	2013 rok	2014 rok
Liczba spotkań Grup Roboczych	387	511	373
Ilość wypełnionych formularzy NK-C	125	148	128
Liczba osób doświadczających przemocy, którzy nie podjęli współpracy z GR	5	7	19
Liczba wypełnionych formularzy NK-D	104	107	122
Liczba osób wskazanych jako sprawcy przemocy, którzy nie podjęli współpracy z GR	22	43	25
Liczba osób wskazanych jako sprawcy przemocy skierowanych do GKRPA	72	83	78

Dane statystyczne Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego z działalności Grup Roboczych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Tabela nr 7

Postępowanie wobec osób nadużywających alkoholu	2012 rok	2013 rok	2014 rok
Ilość prowadzonych spraw ogółem w tym związanych z przemocą w rodzinie	137 58	159 109	141 99
Ilość spraw skierowanych do Sądu w tym związanych z przemocą w rodzinie	50 13	51 27	45 34
Ilość spraw zakończonych w tym związanych z przemocą w rodzinie	51 20	78 60	72 50
Udział członków Komisji w spotkaniach Grup Roboczych	154	243	152
Kontakt członków Komisji z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie - osoby doznające przemocy - osoby stosujące przemoc	33 59	78 51	50 31

Dane statystyczne Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Komisariat Policji w Czerwionce-Leszczynach

Tabela nr 8

Działania wobec przemocy w rodzinie dotyczące procedury „Niebieskie Karty”	2012 rok	2013 rok	2014 rok
Liczba interwencji domowych ogółem	880	1037	1122
Liczba wypełnionych formularzy Niebieska Karta A, w tym:	134	128	117
- wszczynających procedurę	117	109	101
- kolejne w trakcie procedury	17	19	16
Liczba NK według miejsca zamieszkania osoby podejrzanego o stosowanie przemocy:	134	128	117
- miasto	75	82	55
- wieś	59	46	62
Liczba osób doświadczających przemocy:	132	128	117
- kobiety	117	113	100
- mężczyźni	11	15	14
- osoby małoletnie	4	0	3
Osoby wskazane jako sprawcy przemocy:	132	128	117
- kobiety	5	10	9
- mężczyźni	126	117	105
- osoby nieletnie	1	1	3
Osoby wskazane jako sprawcy przemocy, będące pod wpływem alkoholu:	79	70	57
- kobiety	3	6	5
- mężczyźni	76	64	52
w tym doprowadzeni; do izby wytrzeźwień	50	44	35
- kobiety	2	5	4
- mężczyźni	48	39	31
do policyjnych pomieszczeń zatrzymań	29	21	20
- kobiety	1	1	1
- mężczyźni	28	20	19
Liczba poszczególnych rodzajów przemocy:			
- fizyczna	120	110	101
- psychiczna	93	122	111
- seksualna	0	2	4
- ekonomiczna	0	0	0

Dane statystyczne Komisariatu Policji.

Powyższe tabele obrazują skalę ujawnionego zjawiska przemocy w rodzinie oraz podjętych działań.

V. Podstawa prawna Programu i zadań gminy

Realizacja zadań gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej prowadzona jest na podstawie Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Zadania te są realizowane w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

VI. Założenia Programu

Podejmowane przez gminę działania mają na celu:

- zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy (psychologicznej, prawnej, terapeutycznej) dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- tworzenie miejsc schronienia przeznaczonych dla osób dotkniętych przemocą domową,
- zwiększenie skuteczności działań wobec sprawców przemocy przez kierowanie ich do programów korekcyjno-edukacyjnych,
- współpracy z różnymi instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VII. Adresaci Programu

Program skierowany jest do wszystkich mieszkańców gminy, którzy spotykają się ze zjawiskiem przemocy w rodzinie i jego skutkami, a w szczególności do:

- osób zagrożonych przemocą w rodzinie,
- osób doznających przemocy w rodzinie,
- osób stosujących przemoc w rodzinie,
- świadków przemocy w rodzinie,
- instytucji, organizacji i służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

VIII. Realizatorzy Programu

- Urząd Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny (UGiM)
- Ośrodek Pomocy Społecznej/Zespół Przeciwdziałania Przemocy (OPS/ZPP)
- Placówki Wsparcia Dziennego (PWD)
- Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie (PK)
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (ZI)
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA)
- Komisariat Policji (KP)
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (PPP)
- Służba Zdrowia (SZ)
- Placówki Oświatowe (PO)
- współpraca:
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rybniku (PCPR)
 - Prokuratura Rejonowa w Rybniku (PR)
 - Sąd Rejonowy w Rybniku (SR)

IX. Cel główny Programu

Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie poprzez lokalny system interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych lub uwikłanych w przemoc, w szczególności przez zwiększanie dostępności pomocy oraz skuteczności ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie, a także zwiększanie skuteczności działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cel szczegółowy 1.

Kontynuacja diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.

Działania:

- a) zbieranie danych od podmiotów tworzących lokalny system przeciwdziałania przemocy,
- b) sporządzanie statystyk określających wielkość zjawiska przemocy w rodzinie,
- c) analiza potrzeb i zasobów w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

- ilość sporządzonych statystyk określających zjawisko przemocy w rodzinie na podstawie danych podmiotów tworzących lokalny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel szczegółowy 2.

Systematyczna edukacja społeczna.

Działania:

- a) rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie,
- b) udział w ogólnopolskich kampaniach np. Reaguj na przemoc, Bicie czas z tym skończyć,
- c) prowadzenie lokalnych kampanii przeciw przemocy w rodzinie,
- a) realizacja programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży,
- d) informowanie osób z problemem przemocy domowej o lokalnym systemie pomocy i wsparcia.

Wskaźniki:

- ilość rozpowszechnionych plakatów, ulotek, broszur oraz informacji,
- ilość akcji i kampanii profilaktycznych,
- ilość zrealizowanych programów dla dzieci i młodzieży,
- ilość placówek objętych programami oraz dzieci biorących w nich udział.

Cel szczegółowy 3.

Wsparcie i ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Działania:

- b) podejmowanie interwencji w przypadku podejrzenia doświadczania przez osoby przemocy,
- c) opracowanie i realizacja planu pomocy rodzinie w przypadkach wystąpienia przemocy,
- d) udzielanie pomocy w formie poradnictwa socjalnego, psychologicznego i prawnego,
- e) organizowanie osobom schronienia w ośrodku wsparcia lub ośrodku interwencji kryzysowej,
- f) zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia,
- g) prowadzenie grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- h) monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych problemem przemocy.

Wskaźniki:

- ilość założonych Niebieskich Kart oraz wypełnionych formularzy NK-C,
- ilość udzielonych porad i konsultacji dla osób doświadczających przemocy,
- ilość osób skierowanych do ośrodków wsparcia lub ośrodków interwencji kryzysowej,
- ilość zawiadomień do sądu o wgląd w sytuację dzieci w rodzinie,
- ilość odebranych dzieci w związku z przemocą w rodzinie,
- ilość zrealizowanych grup wsparcia oraz osób biorących w nich udział,
- ilość rodzin z problemem przemocy.

Cel szczegółowy 4.

Interwencje wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania:

- a) stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty,
- b) funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- c) kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do programów korekcyjno-edukacyjnych,
- d) występowanie z zawiadomieniami o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 207 k.k.,
- e) motywowanie sprawców do udziału w grupach dla osób nieradzących sobie z agresją,
- f) monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych problemem przemocy.

Wskaźniki:

- ilość wszczętych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty”
- ilość wypełnionych formularzy NK-D,
- ilość osób z problemem alkoholowym skierowanych do GKRPA,
- ilość sprawców przemocy objętych programem korekcyjno-edukacyjnym,
- ilość osób biorących udział w grupach samopomocowych,
- ilość zawiadomień do Policji lub Prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Cel szczegółowy 5.

Zwiększenie kompetencji osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Działania:

- a) udział w szkoleniach przedstawicieli różnych grup zawodowych służb i instytucji,
- b) organizowanie szkoleń i konferencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- c) udział w warsztatach podwyższających umiejętności w zakresie przeciwdziałania przemocy,
- d) prowadzenie forum spotkań mających na celu wymianę doświadczeń i dobrych praktyk,
- e) poradnictwo i wsparcie dla osób pracujących z osobami dotkniętymi problemem przemocy.

Wskaźniki:

- ilość szkoleń, konferencji i warsztatów,
- ilość osób biorących udział w szkoleniach, konferencjach i warsztatach,
- ilość spotkań z wymianą doświadczeń i realizowanych dobrych praktyk.

X. Realizacja celów Programu

Program realizowany będzie przez wszystkie instytucje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i ograniczania zjawiska przemocy w rodzinie.

XI. Spodziewane efekty Programu

Zakłada się, że realizacja zadań Programu w latach 2016-2020 doprowadzi do zwiększenia skuteczności pomocy osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym przemocą w rodzinie oraz przyczyni się do:

1. Aktualizacji wiedzy na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy.
2. Zgromadzenia danych na temat potrzeb instytucjonalnych w zakresie problemów przemocy.
3. Podniesienia świadomości mieszkańców i zmiana postaw społecznych wobec przemocy.
4. Wzmocnienia działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Świadczenia specjalistycznej i profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
6. Wzmocnienia systemu wsparcia na rzecz ofiar przemocy w rodzinie.
7. Zwiększenia udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.
8. Wzrostu kwalifikacji kadr w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
9. Integracji przedstawicieli różnych służb współpracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy.
10. Upowszechnienia interdyscyplinarnego podejścia do problemu przemocy w rodzinie.
11. Spadku liczby przypadków przemocy w rodzinie oraz zwiększenia skuteczności działań.

XII. Źródła finansowania Programu

1. Środki finansowe z budżetu Gminy i Miasta.
2. Środki własne podmiotów realizujących zadania.
3. Środki finansowe pozyskane ze źródeł zewnętrznych.

XIII. Monitoring i ewaluacja Programu

Na monitoring Programu składać się będą następujące działania:

1. Coroczne zbieranie i gromadzenie danych statystycznych i informacji dotyczących przemocy w rodzinie od podmiotów zaangażowanych w realizację Programu.
2. Analiza zebranych danych i informacji dotyczących realizacji zadań Programu.
3. Okresowa ocena stopnia wykonania założonych do realizacji celów oraz stopnia ich skuteczności.
4. Planowanie ewentualnych zmian i wdrożenie zmodyfikowanych działań.
5. Coroczna sprawozdawczość sporządzana przez podmioty realizujące Program.

Monitoring umożliwi wgląd w realizację działań, ocenę ich skuteczności oraz wprowadzenie zmian. Program monitorowany będzie przez Gminny Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Ewaluację prowadzi będzie Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z realizatorami Programu.

XIV. Zarządzanie Programem

Nadzór i kontrolę nad realizacją i wykonaniem Programu sprawował będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwionce-Leszczynach.

Program nie jest dokumentem zamkniętym i będzie podlegał modyfikacjom w zależności od pojawiania się nowych potrzeb i możliwości.

XV. Gminny system interwencji i wsparcia dla osób z problemem przemocy w rodzinie

1. Wszczęcie procedury przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta-A” przez przedstawiciela jednego z podmiotów wymienionych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, tj.
 - Ośrodek Pomocy Społecznej (działania Zespołu Przeciwdziałania Przemocy).
 - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
 - Policja.
 - Oświata.
 - Ochrona Zdrowia.
2. Przekazanie do 7 dni formularza NK-A do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego, a następnie członkom Zespołu do 3 dni oraz powołanie Grupy Roboczej w składzie:
 - pracownik socjalny,
 - dzielnicowy,
 - członek GKRPA,
 a w razie potrzeby:
 - pedagog, przedstawiciel służby zdrowia, kurator sądowy, specjalista ds. przemocy.
3. Działania Grupy Roboczej wobec osoby podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie.
 - wezwanie osoby na posiedzenie grupy,
 - podjęcie działań w celu zaprzestania stosowania przemocy, założenie formularza NK-D,
 - przekazanie sprawcy przemocy informacji o konsekwencjach popełnianych czynów,
 - motywowanie do udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,
 - przeprowadzenie rozmowy pod kątem używania substancji psychoaktywnych,
 - skierowanie osoby do GKRPA w przypadku nadużywania alkoholu,
 - monitorowanie sytuacji rodziny przez członków GR.
4. Działania Grupy Roboczej wobec osoby doświadczającej przemocy w rodzinie.
 - zaproszenie osoby doświadczającej przemocy na posiedzenie grupy,
 - diagnoza sytuacji i potrzeb osoby doświadczającej przemocy oraz udzielenie jej niezbędnej pomocy, wsparcia i ochrony przed przemocą – wypełnienie formularza NK-C,
 - opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnym przypadku przemocy,
 - monitorowanie sytuacji dziecka w rodzinie z problemem przemocy,
 - motywowanie do udziału w grupie wsparcia dla osób doświadczających przemocy,
 - monitorowanie sytuacji rodziny przez członków GR.
5. Analiza dokumentacji do podjęcia przez ZI decyzji w sprawie dalszej procedury „Niebieskie Karty”.
 - skierowanie sprawy do dalszego postępowania przez Grupę Roboczą,
 - rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań,
 - zakończenie procedury w związku z ustaniem przemocy w rodzinie po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie,
 - powiadomienie podmiotów uczestniczących w procedurze o jej zakończeniu.
6. Dalszy monitoring sytuacji rodziny zagrożonej wystąpieniem przemocy przez przedstawicieli instytucji biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty”.
7. Działania GKRPA w celu objęcia leczeniem odwykowym osobę stosującą przemoc.
 - motywowanie osoby nadużywającej alkoholu do podjęcia leczenia lub ograniczenia picia,
 - podjęcie czynności zmierzających do sądowego orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.
8. Działania Punktu Konsultacyjnego.
 - prowadzenie konsultacji w sprawach przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - organizowanie i prowadzenie grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy oraz borykających się z problemem współzależnienia,
 - wspieranie w ramach grupy samopomocowej osób stosujących przemoc w rodzinie i nie radzących sobie ze złością i agresją.